

Juryrapport FamiliekamerKunstprijis 2022

Door Connie van Driel, Nicole Roepers en Laura Stamps

De Familiekamer Kunstprijs is een prachtig initiatief van Manon Renken en Maurice Braspenning. Een particulier initiatief dat een platform biedt voor uiteenlopende hedendaagse kunst en ter stimulans daar ook nog een prijs aan verbindt. Nog steeds een voorbeeld waarvan we hopen dat dit meer navolging krijgt.

Deze editie van de Familiekamer Kunstprijs is al meerdere keren uitgesteld door de Coronasituatie. Een periode die voor de kunstwereld en voor kunstenaars niet gemakkelijk is geweest. Een vreemde mix van verstillings, concentratie, rust en ook onrust, hoelang duurt dit nog, wat brengt de toekomst?

Componist Merlijn Twaalfhoven schreef kortgeleden in de NRC over dat gevoel 'in de tijd verloren te zijn' en wat te doen; een prachtig artikel. Hij vroeg zich af of wij in ons goedgeorganiseerde en welvarende land ook zonder houvast kunnen leven: laten we ons meevoeren in gevoelens van verlamming of vinden we manieren om ons binnenleven met anderen te delen? Gaan we zo snel mogelijk terug naar het vertrouwde leven of kunnen we daadwerkelijk in een tussentijd verblijven? **Zijn wij in staat om ons niet-weten een plek te geven?**

Merlijn Twaalfhoven zei daarover het volgende: "Niet langer zijn we het gewend om te gaan met het mysterie, het ongrijpbare van ons bestaan. In deze tijden van grote onzekerheid volgen we het nieuws dat continu live binnenstroomt. De media kennen geen twijfelruimte, voor het niet-weten is er geen plek. Deskundigen, specialisten en de mensen van overheid doen hun best om ons houvast te geven. Maar zij kunnen ons niet vertellen wat werkelijk waarde heeft in het leven. Zij bieden ons geen blik op wat een goede toekomst voor ons kan zijn. Kunstenaars, musici en verhalenvertellers weten hoe je omgaat met het onbekende. Het niet-weten is voor hen bekend terrein. Hoe zouden we in deze tijd van hun expertise gebruik kunnen maken? Hoe vinden we de twijfelruimte en delen we onze gevoelens op plekken waar ook stiltes kunnen vallen? En ten slotte: hoe beantwoorden we de grootste vraag die nu relevant wordt, namelijk: wat is een goede wereld? Deze tijd vraagt om onzekerheidsvaardigheid. Laten we de kunstenaar in onszelf wat ruimte geven en het lege canvas dat voor ons ligt zien als een rijkdom aan mogelijkheden. "

Curator Maurice Braspenning bood ons, de jury, een grote rijkdom aan mogelijkheden: en hij heeft het ons niet gemakkelijk gemaakt door vijf heel goede kunstenaars te kiezen die hun ideeën via diverse media transformeren tot beelden.

Het is eigenlijk onmogelijk om al die diverse beroepspraktijken, perspectieven, fascinaties, transformaties naar beelden met elkaar te vergelijken en daar een keuze in te maken. Een cliché redenering voor jureringen, realiseren wij ons, maar dit jaar met de keuze voor deze kunstenaars meer dan waar.

Daarom hebben we uiteindelijk gekeken welke kunstenaar het meest een eigen authentieke onmiskenbare beeldtaal heeft, het medium waarin zij/hij werkt uitdaagt en naar haar of zijn hand zet.

We lopen de kunstenaars eerst langs, in willekeurige volgorde:

Patricia Nauta

Uit de serie foto's die Patricia Nauta van Maarten en Eva Biesheuvel maakte in hun Sunny Home, blijkt dat zij een vakvrouw is die dicht bij haar onderwerp weet te komen. De portretten van de schrijver en zijn vrouw zijn gevoelig en de foto's van de details van hun huis, van de keuken tot het gedroogde bruidsboekje en trouwschoenen van Eva die in een hoek staat opgesteld, getuigen van een sterk oog voor detail. Het boekje dat Nauta van de serie maakte, waarin tekst en beeld gecombineerd zijn, is een feest om door te bladeren en te lezen. Je krijgt haast het gevoel zelf bij Maarten en Eva thuis te zijn.

Niet alleen geeft deze fotoserie een blik op de nadagen van een bijzonder huwelijk, het ontkracht ook vooroordelen over het leven met een psychiatrische ziekte. Maarten Biesheuvel werd verschillende keren opgenomen in het psychiatrische ziekenhuis Endegeest in Oegstgeest, maar in deze foto's zien we hem als een ingetogen man die wat rondscharrelt in en om zijn huis en daarvan lijkt te genieten. Een waardevol document van een belangrijk schrijver maar ook een ode aan de liefde. Het is bijzonder hoe dicht de fotograaf op haar onderwerp kon komen; de intimiteit en aandacht voor details zijn treffend en ontroerend.

Jorn van Leeuwen

Een kunstenaar bij wie de geranium in de vensterbank een centrale rol inneemt in zijn schilderijen en tekeningen. Het verschuilen achter de geraniums staat bij hem symbool voor het schuilen in een eigen wereld, een binnenwereld. Bieden zijn schilderijen ons een safe-zone of schuilt er ook gevaar in die ogenschijnlijke verstilling? Het is een moedige keuze je -zoals Van Leeuwen- op een onderwerp te richten en dat steeds verder uit te diepen. Hoewel zijn onderwerp steeds min of meer hetzelfde is, experimenteert hij met verschillende schilderstijlen, van abstract tot min of meer impressionistisch. Zachtheid van achtergrondtaferelen wordt afgewisseld met de bijna klare lijn van de toegevoegde geraniums, die uiteindelijk de hoofdrol spelen. De jury was echter van alle werken die op de kantoren van de Familiekamer Advocaten te zien zijn, het meest gecharmeerd van de gedetailleerde tekening getiteld 'Ruggengraat' uit 2022. Hier laat Van Leeuwen niet alleen technisch vakmanschap zien, maar slaagt hij er ook in middels de wortels van de planten een overtuigend geheel te smeden. Onderwerp en beeld vallen samen in een stijl die enerzijds associaties opwekt met de art nouveau, maar waar ook een verwijzing gemaakt wordt naar een zeer actueel wetenschappelijk thema: de communicatietechnieken van planten. Naar dit werk blijf je kijken en het zet tot denken aan.

Emma van Noort

Een kunstenaar die ruimtelijk werk maakt, vooral installaties, maar daar vanuit ook regelmatig relaties legt met de schilderkunst. Van Noort werkt aan een oeuvre dat je anders doet kijken naar dingen die we regelmatig tegenkomen in onze eigen omgeving, bijvoorbeeld tegels of andere bouwbenodigdheden. Zeer precies uitgevoerd luistert het bij Van Noort ook heel nauw hoe haar sculpturen in installaties in de ruimte zijn geplaatst. Ze gaan een relatie aan met de ruimte, of beter gezegd de ruimte waarin ze staan opgesteld wordt er onderdeel van. Veel van haar werk is site-specifiek en dat is de reden waarom de jury haar werk hier minder tot zijn recht vond komen, een kleine kanttekening die verder geen invloed op de beoordeling had.

Hoewel Van Noort gebruik maakt van strakke, gepolijste materialen en systematisch werkt, scheppen haar installaties een vriendelijke, toegankelijke sfeer. Er zit ook een subtiel gevoel voor humor in haar werk. Dat zit hem vaak in de details, bijvoorbeeld in het kettinkje in het werkje zonder titel of de uitstulpende lijn van 'Ruimtelijk werk diagonaal'. Het is niet precies uit te leggen, maar het brengt

een glimlach op de lippen. Al deze elementen samen, geven haar werk een duidelijke eigen signatuur.

Yael Laroës

De jongste genomineerde is Yael Laroës. Een fotografe die haar eigen lichaam tot onderwerp heeft gemaakt van deze nietsontziende serie in zwart-wit, getiteld *Dense*. Ze wil met deze serie het ongemak laten zien dat zij voelt. 'Hoe rot het is er zo uit te zien in deze maatschappij.' We zien een vol lichaam van een jonge vrouw dat steeds opnieuw wordt afgezet tegen ruige koude achtergronden: water, beton, nat zand of vierkante donkere stenen. De strakke houdingen van haar lichaam, versterken de keiharde contrasten van de serie. Zo drukt ze op de foto waarop ze op de grond zit, haar armen strak langs het lichaam en staat haar gezicht op onweer.

Ook als Laroës geen naakt laat zien, zien we alles; elke moedervlek, elke oneffenheid kan worden waargenomen. Toch krijgen we als kijker weinig mee van de worsteling die zij aangeeft door te maken. De beelden houden de kijker op afstand. Het lichaam van Laroës wordt in haar foto's anoniem, een met het zand of de blokken steen die haar omgeven. Wellicht haar manier om aan te geven dat we in ons oordeel over anderen vaak niet verder willen kijken dan onze neus lang is? Deze serie maakt de jury nieuwsgierig naar de volgende stap van de fotografe: zou er ruimte zijn voor meer compassie, meer mildheid en aandacht voor de schoonheid van sculpturale vormen?

Ralf Kokke

Ralf Kokke maakt zeer directe kleurrijke schilderijen, waarmee hij in een traditie staat. De verwrongen perspectieven doen bijvoorbeeld denken aan het kubisme van onder meer Picasso, maar tegelijkertijd hebben Kokke's werken ook iets zachts en cartoonesk. Ze werken vervreemdend, je kunt ze niet in een keer vangen. Bij het schilderij in de vergaderkamer van de Familiekamer zie je een gezicht, maar weet je niet direct precies van welke kant je ernaar kijkt. Ook kun je de slang op het hoofd voor een hoed aanzien. Zijn schilderijen zijn vaak strak ingekaderd; het onderwerp past er eigenlijk niet op, of het past maar net. Door zijn losse schilderijstijl in heldere kleuren, weet je direct dat je met een Ralf Kokke te maken hebt. Zijn werk is heel eigen. Zijn onderwerpen nooit hoogdravend. Hij legt de nadruk op scènes uit het dagelijks leven en creëert tegelijkertijd een heel eigen wereld met stereotype figuren en fantasiedieren, die verrassen in hun houding. In die zin doet hij denken aan de eigenzinnige Belg Constant Permeke, al hanteerde die een donkerder palet. Kokke lijkt zich sowieso zeer bewust van de kunstgeschiedenis en de schilders die hem voorgingen, maar nooit lijkt dit zwaar op hem te wegen. Hij gaat zijn eigen luchtige gang en doet dat overtuigend. Hij is een schilder van deze tijd.

De jury was verrast, geraakt en gecharmeerd door zowel zijn directe eigen handschrift als vormtaal en onderwerpkeuze. Hij is een kunstenaar met een overtuigend authentieke beeldtaal en daarom hebben wij besloten Ralf Kokke de Familiekamer Kunstprijs 2022 toe te kennen.